

INTERPRETAREA MUZICALĂ CA ACT DE COMUNICARE DINTRE ARTIST ȘI ASCULTĂTOR

**MUSICAL INTERPRETATION AS A WAY OF COMMUNICATION
BETWEEN ARTISTE AND LISTENER**

Lilia ARCEA,
magistru în muzică, lector universitar,
Universitatea de Stat *Alecu Russo* din Bălți

The problem of interpretation is a widely spread one which is analyzed from different points of view and in different subjects, fields, etc. Music interpretation gives the opportunity to discover a new world of communication (specific and universal), that is individual. It is important the goal of an interpreter as a creative artist and, at the same time, as a “researcher”.

A teacher is like a guide for the student of music (while becoming an interpreter) having an individual approach to each student during the whole teaching process.

“Munca, valoarea muncii interpretului constă în a se apropia cât mai mult de sensul profund al muzicii pe care o execută și care, într-o epocă mare, ne dă o bogată complexitate pe care semnele scrise nu ne-o pot transmite în întregime. Interpretul, cu sau fără voia lui, rămîne un interpret ce ne dă lucrarea văzută prin prisma sa personală”.

Pablo Casals

Interpretarea muzicală, drept una din verigile triadei tradiționale *creare – interpretare – receptare*, urmărește un scop bine definit: transformarea unei lucrări muzicale în operă de artă, “*căci o lucrare muzicală se înfățișează ca operă de artă numai ca desfășurare sonoră în timp, cîntare*” [4, 96]. De aici – rolul interpretului în calitate de *artist-creator* ca personalitate complexă (care posedă cunoștințe muzicale ample, manifestă dăruire de sine și dorința de a cuceri inefabilul).

Scopul major al interpretului–muzician este “*de a-l înțelege pe autor mai bine decît s-a înțeles el însuși*” [5, 118], de a pătrunde în intenția compozitorului (chiar dacă interpretarea, de cele mai dese ori, presupune descifrarea la o dis-

tanță de secole), sesizînd sensul irepetabil, unic, trecut prin propria stare interioară, prin prisma înțelegerii adecvate a mesajului muzical-artistic și decodificat prin procesul de *interpretare* instrumentală *profesionistă*, care “*presupune atît accedere la sensul (sintactic) muzical, imanent operei, cît și realizarea semnificației, ca transcendere a realității pur sonore, acustice*” [4, 99].

La prima vedere, se pare că interpretarea este un proces unidirecțional. În realitate însă ea este un *act de comunicare* și nu există o comunicare mai specifică, mai intimă și mai *universală* decît *comunicarea muzicală*, o operă muzicală fiind comunicabilă “*în măsura în care semnifică, adică trimite la ceva*

exterior sistemului muzical – afecte, manifestări ale psihicului, “trăiri” [4, 98]. Cele din urmă, în special “trăirea”, era considerată de W. Dilthey și M. Heidegger condiția obligatorie a oricărei opere de artă, ea fiind “sursa principală atît pentru desfătare, cît și pentru creația artistică. Totul este trăire” [3, 20].

Interpretul tinde anume spre o astfel de stare, transmisă inclusiv ascultătorului activ, căci interpretarea sub formă de comunicare presupune decodificarea mesajului muzical pentru ascultătorul capabil să perceapă semnificația acestuia. Interpretarea unei lucrări muzicale este de neconceput în afara cadrului participativ, format din *compozitor-interpret-ascultător*. Activitatea, efortul celor doi interactanți (*compozitor-interpret*) vor fi valorificate anume prin prezența și aprecierea ascultătorului. Ion Gagim menționează că noțiunile “a interpreta”, “a cînta”, “a reproduce” nu sunt identice cu acțiunea de “a transmite”, “a comunica” mesajul muzical, primul grup avînd un sens mai general în comparație cu cel de-al doilea grup: “Orice sonorizare a textului muzical presupune interpretare. Dar nu orice interpretare este și comunicare. Aceasta din urmă include un conținut concret, special, specific” [2, 66]. Astfel, vom deosebi *interpretul – executant* și *interpretul – creator*, cel din urmă avînd un rol deosebit de important în procesul de comunicare muzical-artistică.

Fără îndoială, interpretarea instrumentală este eficientă și percepută ca valoare în prezența (adresată) ascultătorului cultivat/pregătit, care, după părerea lui George Bălan, tinde spre o ascultare “cercetătoare” a muzicii: “Ascultarea conștientă începe în momentul cînd îți dai seama că muzica nu poate fi un simplu mijloc de distracție. Odată “trezit” din starea de pură euforie pe care i-o producea auzul unei compoziții,

melomanul nu mai poate accepta ca munca de creație a compozitorului și a interpretului să sfîrșească într-o formă de divertisment oferită lui, ascultătorul pasiv, confortabil instalat într-un fotoliu” [1, 22]. Prin urmare, actul interpretativ presupune *aspectul dialogal* al procesului, în care atît interpretul, cît și ascultătorul dețin roluri importante.

“Contactul” muzical va presupune două direcții: prima va fi orientată de la interpret la ascultător (*interpret* → *ascultător*) prin influențarea percepției ascultătorului, iar cea de-a doua direcție reliefează acțiunea inversă a auditoriului la cele auzite (*ascultător* → *interpret*). În așa mod, se creează un contact bilateral, care condiționează interacțiunea și influența reciprocă dintre participanți. Astfel are loc mobilizarea, stimularea acțiunilor interactanților și, totodată, flexibilitatea procesului interacțiunii. Însă rolul hotărîtor îl are totuși *interpretul*, chemat să “stăpînească” situația.

Interpetul, asemenea acultătorului, poate fi format, educat, orientat spre un proces de interpretare eficient în transmiterea tezaurului muzical universal generațiilor din prezent și viitor. O astfel de responsabilitate își asumă profesorii de *instrument muzical*, care își împărtășesc trăirile personale, cunoștințele, experiența, dăruindu-se total discipolilor.

Formarea muzicianului ca interpret în cadrul procesului de instruire muzical-interpretativă la facultate se prezintă drept un proces complex, care presupune, pe lîngă achiziționarea unui ansamblu de abilități profesionale, un *sacrificiu* veritabil în numele Muzicii. Odată cu dezvoltarea deprinderilor, aptitudinilor și capacităților muzical-interpretative este deosebit de necesar de a face ca studentul, viitorul pedagog, să fie îndrăgostit de muzica propriu-zisă.

Cu acest scop, studentul se va afla în centrul procesului de instruire, avînd posibilitatea de a privi global asupra activităților didactice (prin multitudinea lor de aspecte). Din aceleași motive profesorul va lua în considerație preferințele studentului, gustul său estetic-muzical, de asemenea, pregătirea sa anterioară (și nu doar cea muzicală). Aceasta va permite elaborarea unui program individual de activitate pentru fiecare student în parte și, odată cu aceasta, urmărirea dezvoltării calitativ progresive a culturii muzical-interpretative conform criteriilor și principiilor concrete. Un astfel de program va ajuta studentul să conștientizeze starea reală a lucrurilor la fiecare etapă de studiu și perspectivele pe viitor, apreciind, în mod obiectiv, realizările personale și trasînd noi obiective pentru ameliorarea / perfecționarea artei interpretative instrumentale. Desigur, tot efortul profesorului va fi orientat spre crearea unei atmosfere psihologic agreabile, creative, care ar contribui la generarea ideilor novatoare, activității constructive, transformînd o sală de clasă simplă într-un laborator eficient de cultură muzical-interpretativă.

Alegerea unui repertoriu individual (personalizat), variat după conținut, asigură dezvoltarea eficientă a *muzicalității* studentului: “*Muzicalitatea omului depinde de predispozițiile înnăscute. Dar ea este rezultatul dezvoltării, rezultatul educației și instruirii*”, afirma B. M. Teplov [6, 13]. Lucrarea muzicală este cea care provoacă interpretul la contemplare, la meditații. Este suficient de a atinge clapa (coarda) instrumentului ca să te desprinzi de realitatea imediată obiectivă, evadînd într-o realitate nouă – artistică și psihologic personală. Anume atunci în sufletul interpretului se produc miracole necesare. Pe măsura

pătrunderii în esența unei piese muzicale, studentul-interpret caută și descoperă noi sensuri, semnificații prin concentrarea maximală și crearea efectului de infinit. În așa mod, se descoperă universul propriu, necunoscut pînă atunci. Anume astfel are loc cultivarea interiorului sensibil. Orice etapă a instruirii muzicale este ghidată de profesor, căruia îi revine rolul decisiv de a modela, a transforma, a perfecționa abilitățile studentului cu precauție, fără denaturarea “individualității” sale.

Un *interpret-creator* este chemat să gîndească liber, să re-creeze mesajul muzical-artistic, să analizeze profund țesutul complex al discursului muzical, să transmită, în mod original și individual, “adevărul” lucrării muzicale. Studentul-interpret este în continuă căutare. Munca sa poate fi asemuită cu cea a unui cercetător, frămîntat de numeroase întrebări, probleme, căutînd răspunsurile uneori în literatura de specialitate (dar și în literatura din diferite domenii limitrofe: psihologie, filozofie, semiotică, hermeneutică etc.), în înlănțuirea complexă a sunetelor, în experiența marilor muzicieni-interpreti sau în propria personalitate.

În conturarea aspectului interpretativ un lucru este cert: cît timp muzicianul va respira în unison cu suflul muzicii, neîncetînd să-și perfecționeze măiestria interpretativă, și să caute soluția în dependență de necesitatea spirituală, copleșit de dorința de a afla misterul de dincolo de sunete, atîta timp el va trezi interesul ascultătorilor în calitate de *interpret*: artist de scenă sau profesor.

Referinte

1. Bălan, G., *Cum să ascultăm Muzica*, Ed. Humanitas, București, 1998, 131 p.
2. Gagim, I., *Corelația dintre formarea interpretativă și metodică a studenților-instrumentiști ai facultății muzical-pedagogice*, Moscova, 1987.
3. Ghidirmic, O., *Hermeneutica literară românească*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1994, 236 p.
4. Moș, D., *Introducere în hermeneutica discursului muzical*. Muzica, nr.2-2002, p. 91
5. Ricoeur, P., *Eseuri de hermeneutică*, Ed. Humanitas, București, 1995, 300 p.
6. Любомудрова Н., *Методика обучения игре на фортепиано*. – Москва, Изд. Музыка, 1982, 141 p.

Decembrie, 2005

*Recenzent: Ion Gagim,
doctor habilitat, profesor universitar*

Astafieva A.